

Категорія справи № : **Цивільні справи; Позовне провадження; Спори, що виникають із договорів; Спори, що виникають із договорів найму (оренди).** Надіслано судом: **не визначено.** Зареєстровано: **09.04.2017.** Оприлюднено: **11.04.2017.** Дата набрання законної сили: **06.04.2017**

АПЕЛЯЦІЙНИЙ СУД МІСТА КИЄВА

Справа №

Головуючий у 1 - й інстанції:

№ апеляційного

Доповідач - Ратнікова В.М.

провадження:

Р І Ш Е Н Н Я

І М Е Н Е М У К Р А Ї Н И

06 квітня 2017 року колегія суддів Судової палати в цивільних справах Апеляційного суду міста Києва в складі :

головуючого судді: - Ратнікової В.М.

суддів: - Левенця Б.Б.

- Борисової О.В.

при секретарі - Куркіній І.В.

розглянувши у відкритому судовому засіданні в м. Києві цивільну справу за апеляційною скаргою представника відповідача ОСОБА_5 ОСОБА_6 на рішення Дніпровського районного суду м. Києва від 16 лютого 2017 року у цивільній справі за позовом ОСОБА_8 до ОСОБА_5 про стягнення грошових коштів за договором оренди, -

в с т а н о в и л а :

Рішенням Дніпровського районного суду м. Києва від 16 лютого 2017 року позовні вимоги ОСОБА_8 до ОСОБА_5 про стягнення грошових коштів за договором оренди задоволено частково.

Стягнуто з ОСОБА_5 на користь ОСОБА_8 заборгованість по оплаті за оренду транспортного засобу у розмірі 3500,00 грн. та судовий збір у розмірі 551,20 грн., а всього 4 051,20 грн.

В задоволенні решти позовних вимог відмовлено.

Не погоджуючись з таким рішенням суду першої інстанції, представник відповідача ОСОБА_5 ОСОБА_6 подав апеляційну скаргу, в якій просив рішення Дніпровського районного суду м. Києва від 16 лютого 2017 року скасувати та увалити нове рішення про відмову в задоволенні позовних вимог в повному обсязі.

Апеляційну скаргу обґрунтував тим, що оскаржуване рішення ухвалене з порушенням норм матеріального та процесуального права, при неповному з'ясуванні фактичних обставин справи, а висновки суду обставинам справи не відповідають. Посилався на те, що суд першої інстанції при

вирішенні спору допустив невірне застосування ст. 220 ЦК України, та, визнаючи укладений між сторонами договір оренди дійсним, не встановив важливих для правильного вирішення спору обставин, зокрема дійсних причин, у зв'язку з якими договір не був нотаріально посвідчений, яка зі сторін ухилялася від його посвідчення та чи втрачена наразі така можливість. Зазначив, що ОСОБА_8 вимог про визнання договору оренди дійсним не заявляв, а лише просив стягнути заборгованість по орендним платежам, тобто, суд першої інстанції при вирішенні спору вийшов за межі позовних вимог. Вважає, що договір оренди є нікчемним, не породжує правових наслідків, а тому стягнення коштів за цим договором суперечить нормам цивільного законодавства. Вказав, що судом невірно розподілено судові витрати, оскільки сума судового збору, що підлягала відшкодуванню, повинна розраховуватися пропорційно розміру задоволених позовних вимог, водночас суд стягнув вказану суму з відповідача в повному обсязі.

В судовому засіданні представник відповідача ОСОБА_5 ОСОБА_6 повністю підтримав доводи апеляційної скарги та просив її задовольнити.

Представник позивача ОСОБА_8 ОСОБА_10 проти доводів апеляційної скарги заперечував, посиляючись на те, що рішення суду першої інстанції ухвалене з дотриманням вимог закону, а доводи апеляційної скарги є безпідставними.

Заслухавши доповідь судді Ратнікової В.М., пояснення осіб, які беруть участь у справі, перевіrivши матеріали справи, обговоривши доводи апеляційної скарги, колегія суддів приходить до висновку, що апеляційна скарга підлягає задоволенню з наступних підстав.

Судом встановлено, що автомобіль марки Ауді - 80, д.н.з. НОМЕР_1, 1987 року випуску, належить на праві власності громадянці ОСОБА_11.

Згідно довіреності від 03 грудня 2012 року, посвідченої приватним нотаріусом Канівського міського нотаріального округу та зареєстрованої в реєстрі за № 2492, ОСОБА_11 уповноважила ОСОБА_8 розпоряджатися (продавати, обмінювати, здавати в оренду), а також керувати належним їй на праві власності на підставі свідоцтва про реєстрацію транспортного засобу НОМЕР_4 від 18 серпня 2009 року, автомобілем марки Ауді - 80, д.н.з. НОМЕР_1, 1987 року випуску.

31 березня 2015 року між ОСОБА_8 та ОСОБА_5 в простій письмовій формі було укладено договір оренди автомобіля № 0001.

Відповідно до пункту 1 вказаного договору, орендодавець передав у строкове платне користування з правом на викуп орендарю, а орендар прийняв від орендодавця легковий автомобіль марки Ауді - 80, д.н.з. НОМЕР_1, 1987 року випуску, на умовах, що визначені договором.

Згідно пункту 7 договору, за користування зазначеним автомобілем орендар сплачує орендодавцю орендну плату в розмірі 1000,00 грн. в неділю.

05 квітня 2016 року ОСОБА_8 звернувся до ОСОБА_5 з вимогою про стягнення заборгованості за договором оренди автомобіля № 0001 в розмірі 17 000,00 грн., з яких 3500,00 грн. заборгованість по орендним платежам та 13 500,00 грн. витрати на ремонт транспортного засобу.

Вказана вимога ОСОБА_5 виконана не була, зазначена в ній сума заборгованості не погашена.

Звертаючись до суду з позовом до ОСОБА_5 про стягнення заборгованості за договором оренди в розмірі 17 000,00 грн., ОСОБА_8 посилався на те, що відповідач певний час сумлінно виконував свої зобов'язання орендаря та належно сплачував орендні платежі, проте, з грудня 2015 року здійснення оплати за договором припинив, що призвело до виникнення боргу за оренду в розмірі 3500,00 грн.. Відповідач також не виконував покладений на нього за договором обов'язок підтримувати належний технічний стан транспортного засобу, у зв'язку з чим він був зобов'язаний самостійно відновлювати автомобіль та поніс додаткові витрати в розмірі 13500,00 грн., які підлягають відшкодуванню за рахунок ОСОБА_5 одночасно із стягнення боргу по орендним платежам.

Задовольняючи позовні вимоги ОСОБА_8 частково та, стягуючи з ОСОБА_5 заборгованість по оплаті за оренду транспортного засобу у розмірі 3500,00 грн., суд першої інстанції виходив з того,

що між сторонами існували договірні відносини, факт наявності у орендаря ОСОБА_5 боргу за орендними платежами в розмірі 3500,00 грн. достовірно встановлений, а тому позовні вимоги щодо стягнення цієї суми є обґрунтованими. Вимоги про стягнення 13 500,00 грн. є недоведеними і не підлягають задоволенню, так як позивачем не підтверджено належним чином факт пошкодження транспортного засобу за час його перебування в оренді та розмір можливих заподіяних автомобілю збитків. Також суд посилався на те, що сторони приступили та фактично виконували покладені на них за договором оренди обов'язки, при цьому той факт, що договір не було нотаріально посвідчено, є наслідком ухилення орендодавця від вчинення такої дії, що не вплинуло на виконання ним та орендарем своїх зобов'язань в подальшому, а тому даний договір варто вважати дійсним, виходячи з положень ч. 2 ст. 220 ЦК України.

Проте, колегія суддів з таким висновком суду першої інстанції погодитись не може, оскільки він не відповідає вимогам закону та дослідженим судом доказам, з наступних підстав.

Так, згідно ст. 798 ЦК України, предметом договору найму транспортного засобу можуть бути повітряні, морські, річкові судна, а також наземні самохідні транспортні засоби тощо.

Вимоги до форми договору найму транспортного засобу встановлені в статті 799 ЦК України.

Відповідно до даної статті, договір найму транспортного засобу укладається у письмовій формі. Договір найму транспортного засобу за участю фізичної особи підлягає нотаріальному посвідченню.

Стаття 220 ЦК України закріпила, що у разі недодержання сторонами вимоги закону про нотаріальне посвідчення договору такий договір є нікчемним.

Якщо сторони домовилися щодо усіх істотних умов договору, що підтверджується письмовими доказами, і відбулося повне або часткове виконання договору, але одна із сторін ухилилася від його нотаріального посвідчення, суд може визнати такий договір дійсним. У цьому разі наступне нотаріальне посвідчення договору не вимагається. (частина 2 статті 220)

З сукупного аналізу положень вказаних статей вбачається, що недотримання в момент укладення договору найму транспортного засобу за участю фізичної особи вимоги щодо його нотаріального посвідчення тягне за собою його нікчемність.

При цьому, при наявності певних обставин, такий договір може бути визнаний судом дійсним.

Як роз'яснив Пленум Верховного Суду України в постанові № 9 від 06 листопада 2009 року «Про судову практику розгляду цивільних справ про визнання правочинів недійсними», вирішуючи спір про визнання правочину, який підлягає нотаріальному посвідченню, дійсним, суди повинні з'ясувати, чи підлягає правочин обов'язковому нотаріальному посвідченню, чому він не був нотаріально посвідчений, чи дійсно сторона ухилилася від його посвідчення та чи втрачена така можливість, а також чи немає інших підстав нікчемності правочину. (пункт 13)

З викладеного вбачається, що за рішенням суду договір оренди транспортного засобу за участю фізичної особи, що не був нотаріально посвідченим в момент його укладення, може бути визнаний дійсним, при зверненні до суду з відповідною вимогою та при зазначенні належного обґрунтування.

Разом з тим, як вбачається зі змісту позовної заяви ОСОБА_8, позивач вимог про визнання договору оренди автомобіля № 0001 дійсним в порядку ст. 220 ЦК України не заявляв, а лише просив стягнути з ОСОБА_5 заборгованість, що виникла за цим договором.

Обґрунтувань та доводів щодо існування визначених законодавством підстав для визнання договору оренди автомобіля № 0001 дійсним подана позовна заява також не містить.

Суд першої інстанції на вказану обставину уваги не звернув, зміст, підстави та обґрунтування заявлених ОСОБА_8 позовних вимог не врахував, при вирішенні спору встановив обставини та вирішив питання, які на вирішення суду при поданні позову поставлені не були.

Згідно вимог ст.1 ЦПК України, завданнями цивільного судочинства є справедливий, неупереджений та своєчасний розгляд і вирішення цивільних справ з метою захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави.

Стаття 11 ЦПК України закріплює принцип диспозитивності цивільного судочинства.

Згідно частини 1 цієї статті, суд розглядає цивільні справи не інакше як за зверненням фізичних чи юридичних осіб, поданим відповідно до цього Кодексу, в межах заявлених ними вимог і на підставі доказів сторін та інших осіб, які беруть участь у справі.

Як зазначено в пункті 3 постанови Пленуму Верховного Суду України № 14 від 18 грудня 2009 року «Про судові рішення у цивільній справі», відповідно до положень статей 10 і 11 ЦПК України, суд розглядає цивільні справи в межах заявлених позивачем вимог та зазначених і доведених ним обставин. З урахуванням змісту статті 19 Конституції України, статті 1 ЦПК України та, виходячи з положень частини четвертої статті 10 ЦПК України, вийти за межі заявлених вимог (вирішити незаявлену вимогу, задовольнити вимогу позивача у більшому розмірі, ніж було заявлено) суд має право лише у випадках, прямо передбачених законом.

Чинне законодавство України не містить вказівки на те, що при вирішенні спору щодо виконання умов договору, який є нікчемним в силу закону у зв'язку з порушенням вимог про його обов'язкове нотаріальне посвідчення, суд самостійно вирішує питання щодо наявності чи відсутності підстав для визнання такого договору дійсним.

За таких обставин, враховуючи, що ОСОБА_8 не заявлялися вимоги та не наводилися обставини на підтвердження існування підстав для визнання договору оренди автомобіля № 0001 дійсним в порядку ч. 2 ст. 220 ЦК України, самостійне встановлення даних обставин судом та наведені з даного приводу висновки свідчать про вихід суду першої інстанції за межі позовних вимог.

Так як, за правилом ст. 57 ЦПК України, в ході розгляду справи суд повинен встановити наявність або відсутність обставин, що обґрунтовують вимоги і заперечення сторін, оскільки вимогами ОСОБА_8 є лише стягнення з ОСОБА_5 коштів у зв'язку з неналежним виконанням умов договору оренди автомобіля № 0001, виключно ці обставини підлягають з'ясуванню в ході судового розгляду справи.

Як вбачається з позову, обов'язки ОСОБА_5 сплачувати на користь ОСОБА_8 орендні платежі в розмірі 1000,00 грн. щотижня та підтримувати в належному технічному стані переданий в оренду автомобіль були передбачені умовами договору оренди автомобіля № 0001, що був підписаний між сторонами.

Вказаний договір за своєю суттю є договором оренди транспортного засобу між фізичними особами, що чітко вбачається з пункту 1, а тому, за змістом ст. 799 ЦК України, підлягає обов'язковому нотаріальному посвідченню.

Проте, договір оренди автомобіля № 0001 від 31 березня 2015 року укладений між сторонами в простій письмовій формі та нотаріально не посвідчений.

Враховуючи, що ст. 220 ЦК України прямо закріплює, що у разі недодержання сторонами вимоги закону про нотаріальне посвідчення договору такий договір є нікчемним, колегія суддів вважає, що не посвідчений нотаріально договір оренди автомобіля № 0001 від 31 березня 2015 року є нікчемним в силу закону.

Згідно ст. 215 ЦК України, недійсним є правочин, якщо його недійсність встановлена законом (нікчемний правочин).

Стаття 236 ЦК України встановила, що нікчемний правочин або правочин, визнаний судом недійсним, є недійсним з моменту його вчинення.

За правилом ст. 216 ЦК України, недійсний правочин не створює юридичних наслідків, крім тих, що пов'язані з його недійсністю.

За таких обставин, договір оренди автомобіля № 0001, за умовами якого на відповідача було покладено ряд обов'язків, як нікчемний правочин, не створює юридичних наслідків з моменту його підписання, а тому і не породжує у ОСОБА_5 правового зобов'язання сплачувати позивачу кошти в якості орендних платежів та відшкодувати будь-які суми за неналежне технічне обслуговування та утримання транспортного засобу.

Положення книги 5 Цивільного кодексу України «Зобов'язальне право» визначають, що зобов'язання, яке варто розуміти як правовідношення між боржником і кредитором щодо вчинення або утримання від вчинення певних дій, виникає з підстав, встановлених статтею 11 Кодексу, зокрема з договорів та інших правочинів.

З урахуванням того, що підставою пред'явлення ОСОБА_8 позовних вимог до ОСОБА_5 про стягнення коштів є умови нікчемного договору, виходячи з положень ст.ст. 215, 216, 236, 509, 526 ЦК України, зобов'язання орендодавця та орендаря між цими особами не існували, а тому колегія суддів вважає, що позовні вимоги ОСОБА_8 не підлягають задоволенню, що не врахував суд першої інстанції та помилково стягнув з відповідача на користь позивача заборгованість по орендній платі в розмірі 3500,00 грн., сплата якої була передбачена умовами договору оренди автомобіля № 0001.

Враховуючи все вищевикладене в сукупності, оцінивши докази, які мають юридичне значення для вирішення спору по суті, колегія суддів приходять до висновку, що доводи апеляційної скарги представника відповідача ОСОБА_5 ОСОБА_6 є обґрунтованими, рішення Дніпровського районного суду м. Києва від 16 лютого 2017 року ухвалене з порушенням норм матеріального та процесуального права, а тому, підлягає скасуванню з постановленням нового рішення про відмову в задоволенні позовних вимог ОСОБА_8 до ОСОБА_5 про стягнення грошових коштів за договором оренди.

Оскільки судом апеляційної інстанції апеляційну скаргу представника відповідача ОСОБА_5 ОСОБА_6 задоволено, рішення суду першої інстанції скасовано та постановлено нове рішення про відмову у задоволенні позову, вирішенню також підлягає питання про відшкодування сплаченого судового збору.

Згідно ч. 5 ст. 88 ЦПК України, якщо суд апеляційної, касаційної інстанції чи Верховний Суд України, не передаючи справи на новий розгляд, змінює рішення або ухвалює нове, суд відповідно змінює розподіл судових витрат.

Відповідно до ч. 1 цієї статті, сторони, на користь якої ухвалено рішення, суд присуджує з другої сторони понесені нею і документально підтверджені судові витрати. Якщо позов задоволено частково, судові витрати присуджуються позивачеві пропорційно до розміру задоволених позовних вимог, а відповідачеві - пропорційно до тієї частини позовних вимог, у задоволенні яких позивачеві відмовлено.

Як вбачається з матеріалів справи, при поданні апеляційної скарги на рішення Дніпровського районного суду м. Києва від 16 лютого 2017 року, відповідачем ОСОБА_5 було сплачено судовий збір в розмірі 606,32,00 грн..

За таких обставин, виходячи зі змісту ст. 88 ЦПК України, так як в задоволенні позову було відмовлено в повному обсязі, вказана сума судового збору підлягає відшкодуванню шляхом стягнення з позивача ОСОБА_8 на користь ОСОБА_5.

Враховуючи вищевикладене та керуючись ст.ст. 215, 220, 236, 798, 799 ЦК України, ст.ст.11, 88, 303, 307, 309, 313, 316, 319 ЦПК України, колегія суддів,-

в и р і ш и л а :

Апеляційну скаргу представника відповідача ОСОБА_5 ОСОБА_6 задовольнити.

Рішення Дніпровського районного суду м. Києва від 16 лютого 2017 року скасувати та ухвалити нове рішення наступного змісту.

В задоволенні позову ОСОБА_8 до ОСОБА_5 про стягнення грошових коштів за договором оренди - відмовити.

Стягнути з ОСОБА_8 (ІНФОРМАЦІЯ_1, ідентифікаційний номер НОМЕР_2) на користь ОСОБА_5 (ІНФОРМАЦІЯ_2, ідентифікаційний номер НОМЕР_3) у відшкодування витрат по сплаті судового збору 606,32 грн..

Рішення набирає законної сили з моменту його проголошення, але може бути оскаржене в касаційному порядку до Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ протягом двадцяти днів.

Головуючий:

Судді: